

Prve ,Podrav- kine' godine

I.

Kada se danas gleda na razvijenost i strukturu Složene organizacije udruženog rada »Podravka«, s njezinim devet radnih organizacija udruženog rada i radnih zajednica razasutih širom Hrvatske i u Sloveniji, onda je, zapravo, vrlo teško decidirano odrediti začetke nastajanja ovog kombinata. Naime, jezgro »Podravke«, nastalo u Koprivnici, razmjerno je mlado, jer počeci prave industrijske prerade voća i povrća započinju ovdje tek od 1947. godine. Međutim, niz ostalih osnovnih organizacija udruženog rada ima proizvodnu tradiciju dugu i pet, šest, sedam pa i više desetljeća (osobito tvornice »Podravke« u Lipiku, Sisku, Umagu, Hočama i Varaždinu).

Želja nam je ovdje, u ovome radu, da naznačimo neke osobine nastajanja i razvoja »Podravke« u njezinim prvim godinama u Koprivnici. Dakle, to je razdoblje prvi početaka zanatske i poluindustrijske proizvodnje u okviru radionica braće Wolf (od 1934. do 1946. godine), te osobito u prvim godinama rada nacionaliziranog poduzeća »Podravka« (od 1947. do 1950.). Ovaj razvoj pokušat ćemo prikazati kronološkim redom, oslanjajući se uglavnom na izvorne podatke iz dokumentacije »Podravke«, Historijskog arhiva u Varaždinu, te dokumentacije i sjećanja još živih sudionika ondašnjih zbivanja.

II.

Prethodnica današnjoj »Podravki« u Koprivnici bile su radionice za osnovnu preradu voća Matije i Marijana Wolfa. Obitelj Wolf je podrijetlom iz Kuzminca, a u registru trgovačkih radnji Gradskog poglavarstva u Koprivnici (svezak IV, broj 21-1932) nalazimo već 1932. god. Matiju Wolfa kao vlasnika »trgovine i komisionog skladišta kožarske, željeznarske, manufakturne i pletene robe, te njihovih prerađevina«. Ova trgovinska radnja nalazila se na staroj »Podravkinjoj« lokaciji u tadašnjoj Varaždinskoj ulici (danas Markinovićeve 55). Iz spomenutog registra doznajemo da dvije godine kasnije (1934.) oba brata Wolf imaju u Varaždinskoj ulici prodavaonice, ali također i malu radionicu sa skladištem za promet voćem i povrćem.

Tvrtka »Matija Wolf« — trgovina zemaljskim i mlinskim poljoprivrednim proizvodima, registrirana je u registru trgovačkih radnji Gradskog poglavarstva u Koprivnici pod brojem 4037/1934, a firma »Marijan Wolf« — trgovina građevnim i gorivim materijalom, zemaljskim proizvodima, te brašnom i žitom, pod brojem 4105 od 15. listopada 1934. Upravo u ovim dokumentima nalazimo i egzaktnu potvrdu da je primitivna radionička prerada voća kod Wolfovih započela već 1934. godine. Naime, oni su te godine zatražili i dobili odobrenje za podizanje radionice za pre-

radu voća — rješenje Gradskog poglavarstva nosi broj 4106, a izdato je 15. listopada 1934. Ove navode dokumenata potkrepljuje i izjava Marijana Wolfa (živi u Voloskom kod Opatije). Dakle, upravo 1934. godinu možemo smatrati rođendanom poluindustrijske prerade voća u Koprivnici, na kojoj tradiciji je nakon oslobođenja izrasla »Podravka«.

Poduzeće »Braća Wolf« bilo je u početku neznačajnog značenja, a za radnu snagu koristilo se nekoliko sezonaca (uglavnom žena), dok su glavninu poslova obavljali sami članovi obitelji. Uz redovnu trgovinu industrijskom robom u prodavaonici, firma se osobito počela baviti prometom voća, koje su Wolfovi otkupljivali uglavnom iz okolice Koprivnice (Jagnjedovac, Vinica, Reka, Subotica, Starigrad itd.), a kasnije i sa šireg područja (čak do Daruvara). Prodavale su se jabuke, kruške, višnje, trešnje, pa i maline, kao i neke druge vrste voća. Najveći dio otkupljenog voća željeznicom se otpremao u druge krajeve naše zemlje, te podosta i u inozemstvo. U Wolfovim skladištima voće se sortiralo, a već 1935. god. nešto je i povećana osnovna prerada. Naime, prema sjećanju Marijana Wolfa, tada je nabavljen običan »alfa« kotao s metalnim šupljikavim uloškom, u kojem se obavljalo blanširanje plemenitog voća (višnje, trešnje, šljive i drugo). Nakon toga, voće se ambalažiralo u pulpne (drvene) bačve uz dodatak konzervansa, te tako usklađivalo do kompletiranja pošiljaka. Kasnije je nabavljen još jedan takav kotao, a tokom rodne godine na ovaj se način proizvelo od 50 do 60 tona polufabrikata. Pred drugi svjetski rat, pogon za promet i preradu voća »Braća Wolf« zapošljavao je u punoj sezoni i do 30 radnika, dok je u redovnoj proizvodnji radilo tek desetak.

Međutim, ovdje valja navesti da je sve do drugog svjetskog rata, a i za vrijeme ratnih godina, glavni posao tvrtke »Braća Wolf« u Koprivnici bila trgovina i promet raznom robom putem prodavaonica u Varaždinskoj ulici, dok se prerada voća i povrća vrlo sporo razvijala i povećavala. Prerada se ponajviše temeljila na rabljenim strojevima, koji su drugdje već »dali svoje«, dok je dobar dio postrojenja i pomoćnog alata i pribora izrađeno na licu mjesta — u samoj firmi.

Usprkos takvoj razvojnoj politici, količina prerađenog voća u firmi »Braća Wolf« neprestalno se povećavala, a donekle je rastao i broj zaposlenih. Pred početak rata Wolfovi su obavili značajne pripreme za rekonstrukciju i proširenje svojih prerađivačkih radionica. Međutim, realizaciju ovih zamisli spriječio je rat. U to vrijeme ipak je nabavljena potrebna oprema i deponirana u skladišta,

držane su značajne rezerve polufabrikata voća, a djelomično je započela i dogradnja proizvodnih prostorija. Drugi svjetski rat prohujao je i kroz pogone »Braće Wolf« ostavivši za sobom trajne posljedice, ali su ipak vlasnici skrivajući najvažniju opremu uspjeli spasiti što se spasiti dalo, tako da je odmah nakon oslobođenja mogla započeti dogradnja radionica i povećana prerada voća i povrća.

Odmah nakon oslobođenja Koprivnice 1945. god. Matija i Marijan Wolf, uz podršku nove narodne vlasti, započinju dogradnju proizvodnih prostorija i montažu niza postrojenja (uglavnom onih već ranije nabavljenih, dok je dio izrađen u vlastitim radionicama). Tada se tražila maksimalna proizvodnja, jer je ratom opustošena zemlja trebala neograničene količine marmelade i sličnim produktima.

Već 11. lipnja 1945. Gradski NOO Koprivnice izdaje rješenje kojim je Matija Wolf mobiliziran kao upravitelj pogona u Industriji konzervi »Braća Wolf«, jer je ova proizvodnja od posebnog interesa za narod. Okružni NOO Bjelovar, svojim rješenjem od 21. lipnja 1945., naređuje Matiji Wolfu da poduzme sve kako bi tvornica što brže proizvodila punim kapacitetom, »jer je to od neprocjenjive važnosti za narodnu ishranu«. Evo i ostalog teksta ovog dokumenta (broj 2772-II/1945., koji se čuva u SUP-u Rijeka): »Ovime vam se izdaje potvrda da ste kao stručnjak za gornje poduzeće neophodno potrebni, a istovremeno vas se zadužuje da poduzmete sve za što brže uspostavljanje u rad same tvornice. Mole se sve vojne i civilne vlasti, da im u slučaju potrebe u tom pomažu, te da ih se ne određuje na nikakve druge radove i da ih se ne koči u radu, jer uspjeh u radu ove industrije u Hrvatskoj toga smjera od neprocjenjive je važnosti za narodnu ishranu. Smrt fašizmu — sloboda narodu«.

Ovim dokumentima dodajmo još i potvrdu, koju je 29. kolovoza 1945. izdala Matiji Wolfu Industrijska komora u Zagrebu. U dokumentu se precizira da Matija Wolf ispunjava sve uvjete za vođenje industrijske proizvodnje marmelade, voćnih sokova, povrtnih, ribljih i mesnih konzervi, te destilaciju voća (rakija i likeri) i octa. Puni naziv firme iz ovog dokumenta glasi: »Industrija konzervi Braća Wolf« Koprivnica. Naravno, Wolfove radionice nisu tada ostvarile tako široku lepezu proizvoda kao što je navedeno u citiranom dokumentu.

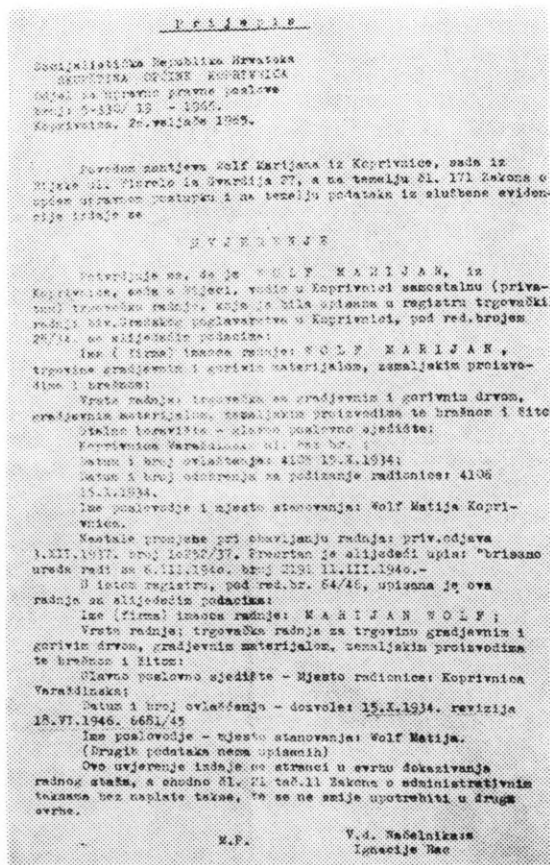
Tokom ljeta 1945. god. radovi na dogradnji prostorija i montaži opreme odvijali su se tako reći danonoćno, pa se i povećana prerada voća uskoro uhodala. Hrana je u tim prvim poslijeratnim godinama bila vrlo de-

ficitarna, a pogotovo marmelada i konzerve, pa je određenu pomoć braći Wolf pružila u kreditima i novoosnovana filijala Narodne banke u Koprivnici. Tako je već koncem ljeta 1945. godine »Industrija konzervi Braća Wolf« startala punom parom.

Prema kazivanju Marijana Wolfa, te prema nekim drugim izjavama i fotografijama, nakon ove rekonstrukcije i proširivanja, tvornica je u 1946. godini proizvela oko 450 tona proizvoda, a zapošljavala je oko 60 radnika. U prizemlju proizvodne zgrade montirano je pet duplikator kotlova, jedan vakuum aparat od 500 i jedan od 2000 litara kapaciteta s pripadajućim crpkama. Tu su bila i dva auto-klava-sterilizatora, kao i dvije zatvaračice za limenke i staklenke, te aparat za njihovo punjenje. Na prvom katu bio je smješten pogon za izradu limene ambalaže, koja se odvijala na četiri stroja. Nešto kasnije proširen je i pogon za proizvodnju marmelade, a poduzeće je raspolagalo i »herbort« aparatom za preradu voćne srži, zatim dvjema pasirkama, strojem za vađenje koštica i bazenom za pranje voća (dobar dio ove opreme bio je vlastite konstrukcije). Kao pogonska energija bio je montiran i parni stroj od 75 konjskih snaga, pokušalo se čak i s postavljanjem vlastite električne centrale (već su bila nabavljena potrebna postrojenja iz Ludbrega, ali ipak nije došlo do montaže).

Ako se ima na umu ovakva rekonstrukcija i proširenje kapaciteta, onda i nije čudno što je Industrijska komora u Zagrebu već u kolovozu 1945. god. izdala spomenutu potvrdu o ispunjavanju uvjeta za proizvodnju marmelade i ostalih proizvoda. U koprivničkim »Podravskim novinama« od 22. rujna 1945. možemo pročitati i prvi poslijeratni oglaš »Industrije konzervi Braća Wolf«, koji glasi: »Kupujemo u svrhu prerade jabuke, kruške, šljive, rajčice, mrkvu, ciklu itd.«

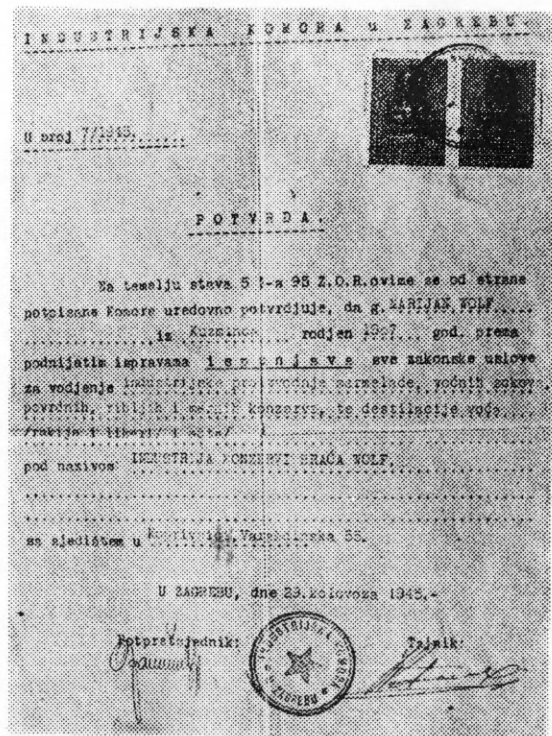
Evo i jednog isječka iz sjećanja Marijana Wolfa na razdoblje od 1945. na 1946. godinu: »U ljetu 1945. godine uglavnom je završena dogradnja tvornice i montaža postrojenja. Radili smo punom parom i to u tri smjene s blizu sedamdeset radnika. Najviše smo proizvodili marmeladu, zatim džemove i kompot. Bilo je povremeno i drugih proizvodnji, čak i nešto mesnih konzervi, pa konjaka i likera. Izvozili smo svježije voće u druge krajeve naše zemlje, a dosta smo i konzervirali povrće, poput mahuna, krastavaca i rajčice. Kasnije je proradio i mali odjel senfa. Naravno, sve osim marmelade radilo se u ograničenim količinama, neki proizvodi samo privremeno i na vrlo primitivnim osnovnim sredstvima. Što je važno istaknuti, naša mehanička radionica sama je izrađivala čitav

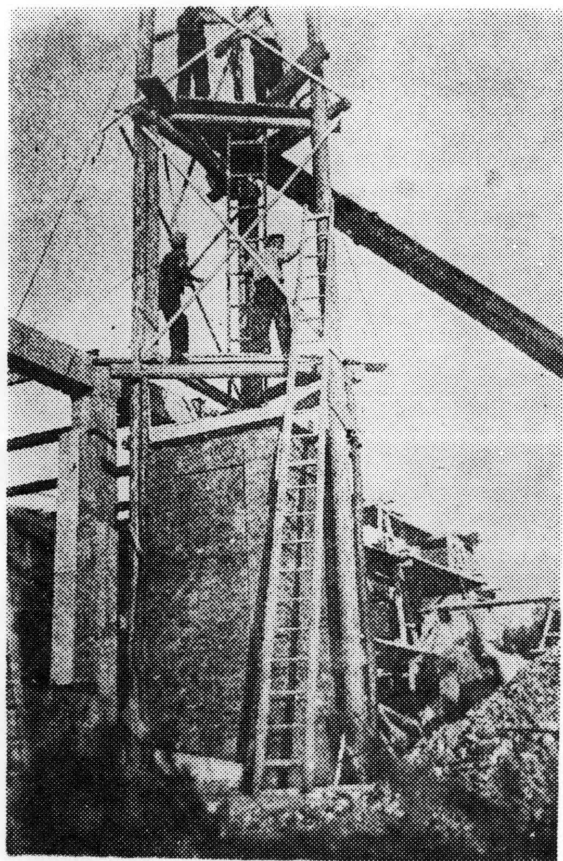
Dokument o počecima rada radionica braće Wolf u Koprivnici

niz postrojenja i priručnih alata, tako da smo dobar dio pogona opremili vlastitim proizvodima te vrste. Uz to, neke vlastite izdjelke isporučili smo i nekim drugim tadašnjim prehrambenim pogonima (čak i tada velikom varaždinskom »Kalniku«).

Veliki problem za proširivanje proizvodnje bio je nedostatak adekvatnih prostorija, pa i opreme (ništa se tada nije moglo uvesti), zatim obrtnih sredstava, stručnih kadrova, dok je i organizacija otkupa voća i povrća uglavnom šepala. Ipak, na tom malom prostoru (današnja lokacija »Galantpleta«) učinjeno je tada mnogo. U jednom referatu (iz 1954. godine) našli smo, međutim, i ovaj opis »Industrije konzervi Braća Wolf« nepo-

Dokument o početku rada tvornice braće Wolf nakon rata (lijevo)

Izgradnja tvorničkog dimnjaka u tvornici braće Wolf 1945. godine (desno)

sredno nakon rata: »Godine 1946. postojala je na mjestu današnjeg starog pogona mala radionic za preradu voća privatnog vlasnika, stješnjena u nehygijskim prostorijama, slabo opremljena. Cijeli inventar sastojao se od jednog bakrenog vakuum aparata male zapremine, par duplikatora, zatvaračice i jednog »herbort« parila. Takva mala radionica, koja je zapošljavala oko 40 radnika, nije imala perspektive. Zato tada i nije bilo predviđeno da ta industrija bude proširivana, nego naprotiv predviđala se njezina likvidacija«.

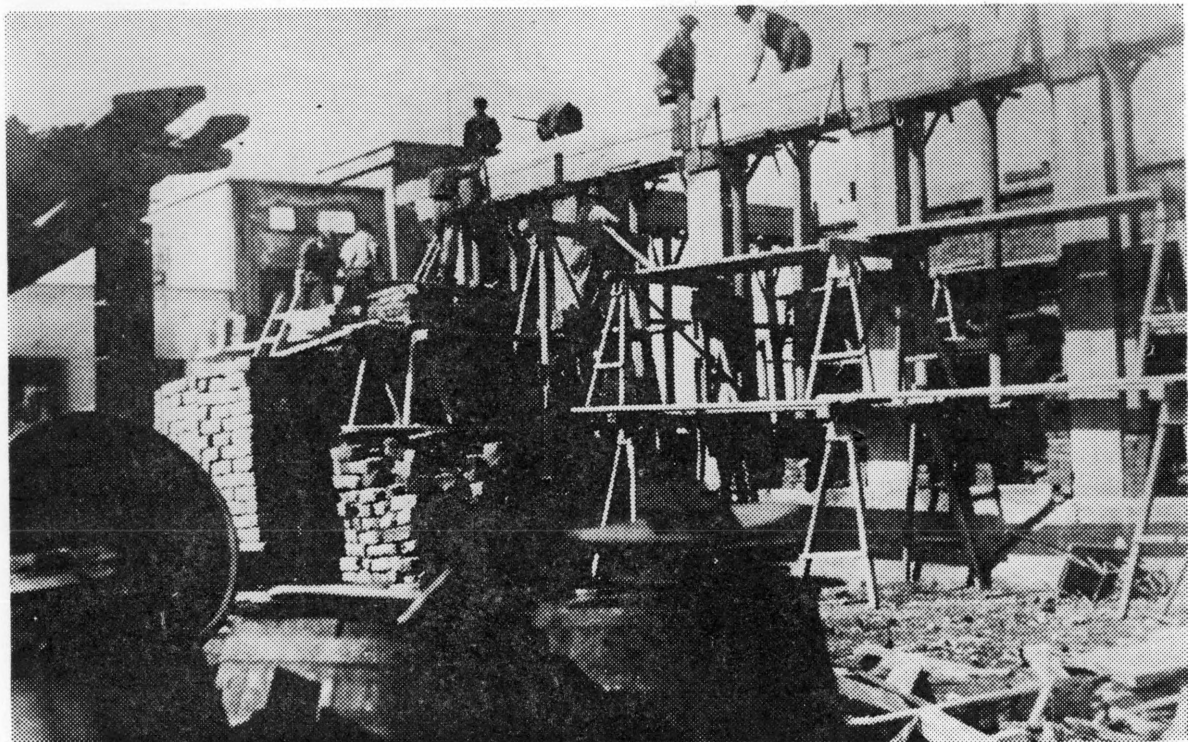
Ove crne slutnje nisu se obistinile, iako su ideje o eventualnoj likvidaciji postojale kod Glavne direkcije za prehrambenu indus-

triju NRH, koja je tada centralizirano upravljala i ovom tvornicom. Kod firme »Industrija konzervi Braća Wolf« radila je tada kao namještenik i Marija Knez, čiju izjavu smo također sačuvali. Ona, među ostalim, kaže: »Koliko se sjećam te 1946. godine, proizvodili smo uglavnom marmeladu, kompote i džemove i to, kao što vam je poznato, proizvodilo se u starom pogonu (Marinkovićeve 55). Službenika nas je bilo vrlo malo, tako da sam praktički sama obavljala sve poslove nabave i prodaje. Mislim da se ukupan broj radnika penjao na oko sedamdeset«.

Pod konac 1946. god., u skladu s općim društvenim kretanjima toga doba i realizaci-

jom tekovina narodne socijalističke revolucije, donijeta je i odluka o nacionalizaciji »Industrije konzervi Braća Wolf«. Evo što o tome kaže Marija Knez: »Dobro se sjećam kada nam je 6. prosinca 1946. saopćeno da je radnja Matije i Marijana Wolfa nacionalizirana. Za nas mnoge praktički taj čin nije doveo do nikakve promjene, jer smo uglavnom svi ostali raditi unutra, koji smo i do tada

dje oko 10 sati na večer 5. prosinca 1946. godine došli su po mene predstavnici Kotarskog komiteta KP Koprivnica i rekli su mi da je Wolfova tvornica nacionalizirana i da sam ja postavljen za prvo upravitelja-povjerenika. U radnju smo došli negdje oko ponoći, pa smo saopćili Wolfu o čemu se radi. Potom smo održali zbor među radnicima koji su radili u noćnoj smjeni. Pored radnje

Dogradnja proizvodnih prostorija tvornice braće Wolf neposredno nakon rata

radili. Za prvog povjerenika općine, koji je umjesto direktora došao u poduzeće, imenovan je Ladislav Kiš«.

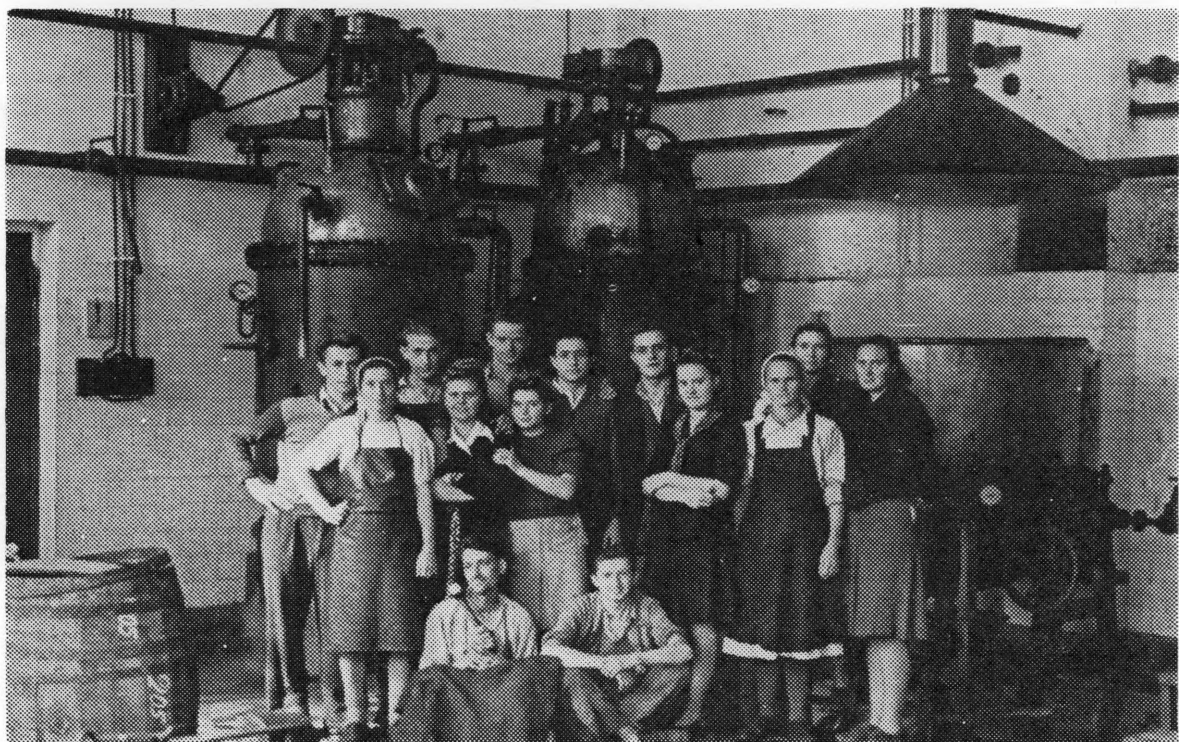
Sam akt nacionalizacije obavljen je noću između 5. i 6. prosinca 1946. Evo kako je provedbu nacionalizacije opisao izravni sudionik događaja i prvi povjerenik (direktor) nacionalizirane tvornice Ladislav Kiš: »Neg-

(tvornice) Wolfovima smo nacionalizirali i trgovinu željezom, koja je bila u sastavu upravne zgrade«. Kiš također navodi da je prilikom preuzimanja u tvornici radilo oko 50 radnika, koji su bili raspoređeni u tri smjene. »U kancelariji je jedina radila Marija Knez. U proizvodnji je radio jedan priučeni radnik kao pregradnik, dok su svi ostali bili nekvalificirani«.

Tako je tvornica prešla u ruke radnika.

Dana nacionalizacije sjeća se prilično svježe i Grga Nekić: »Izuzev radnika radnju drugi nitko nije napustio. Sjećam se a su između ostalih u društveno »vlasništvo« samnom prešli još i Tomo Magaš, Marija Šoprek-Kopričanec, Marija Knez, Ivan Broščak i drugi. Ali, kakve smo tada imali strojeve! Svega jedna zatvaračica za limenke, koje smo

stavila Juraja Mucka. Odluka o tome donijeta je 24. travnja 1947., a rješenje nosi broj 653-III. Novi direktor dobio je mjesečnu plaću u iznosu od 4200 tadanjih starih dinara. Zapisnik o primopredaji dužnosti nosi datum od 3. svibnja 1947., a kao izlasanik Kotarskog NOO Koprivnica prisustvovao je Gustav Švec. Iz tog dokumenta saznajemo i podatak da je tada prodavaonica željeza, koja je

Radnici »Podravke« snimljeni 1948. godine pred novom vakuum baterijom za kuhanje marmelade

također izrađivali. Radili smo ih na tavanu, dok je dolje bila smještena proizvodnja marmelada, džemova, salata i nekih drugih proizvoda«.

Ladislav Kiš ostao je razmjerno kratko vrijeme na radnom mjestu povjerenika, jer je Glavna direkcija prehrambene industrije sa 30. travnjem 1947. za novog direktora po-

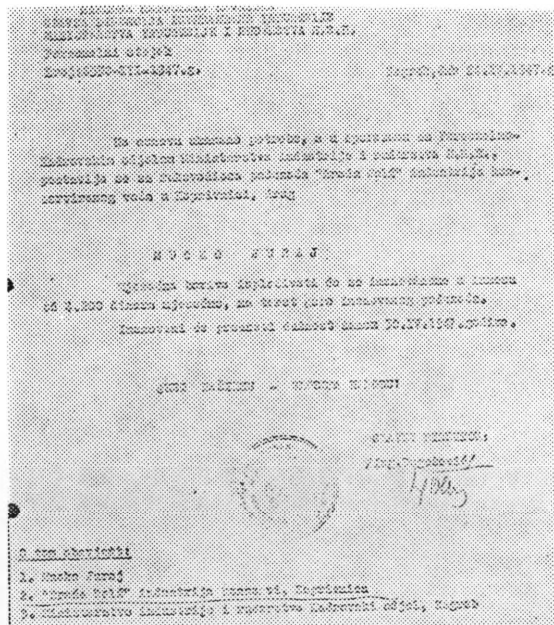
od braće Wolf bila preuzeta 5. prosinca 1946., bila već u likvidaciji.

Godina 1947. bila je po mnogo čemu značajna za daljnji razvoj tvornice, pa se stoga ona danas obilježava i kao početna godina »Podravke« i industrijske prerade voća i povrća u Koprivnici. Evo i dijela izjave Juraja Mucka o tom vremenu: »Mislim da je za dalj-razvoj poduzeća 1947. godina bila prijelomna.

Naime, tada smo tvornici dali naziv »Podravka«, te, što je najvažnije, preselili i proširili industrijsku preradu voća i povrća na novoj lokaciji — u adaptiranim prostorijama bivše tvornice ulja. U stvari, o industrijskoj preradi voća i povrća u Koprivnici može se i govoriti počam od 1947. godine«. Već 1947. godine »Podravkaši« su proizveli više od 1700 tona proizvoda u vrijednosti od preko 95 milijuna tadašnjih dinara. Najbliži suradnici direktora Juraja Mucka tada su bili Ladislav Vrabec (tehnički), Marija Knez (šef prodaje), Franjo Voticki (šef računovodstva) i brojni drugi.

Jedan od najaktivnijih pobornika da se adaptiraju napuštene proizvodne prostorije bivše tvornice ulja bio je tehnički rukovodilac Ladislav Vrabec (bio u »Podravki« od početka prosinca 1946. do početka svibnja 1948. godine). Na zahtjev »Podravkaša« početkom 1947. god. iz Ministarstva industrije Vlade NRH iz Zagreba došla je u Koprivnicu posebna komisija da obavi pregled napuštenih hala uljare. Međutim, one su bile u tako jadnom i ruševnom stanju da je komisija odbila da se započne s adaptacijom. Onda su na scenu stupili radnici »Podravke«, koji su u prve proljetne mjesece očistili i dotjerali zgrade bivše uljare. Tada je ponovno pozvana komisija, koja je odobrila početak radova.

O izvršenju ovih radova, kao i o izuzetnom entuzijazmu radnika, donosimo dijelove iz izjava Ladislava Vrabeca: »Tako je konačno 12. travnja 1947. godine započela rekonstrukcija stare uljare ili kako sam ja to nazvao — pao je prvi kramp. Na rekonstrukciji smo radili gotovo svi i to poslije radnog vremena, a mnogi su na rekonstrukciji utrošili svoje godišnje odmore i ostalo slobodno vrijeme. Za ove potrebe dobili smo od Ministarstva i kredit i to najprije milijun, pa zatim još milijun dinara. Uglavnom su ta sredstva otišla na građevinske radove, koje je izvodilo Okružno građevinsko poduzeće iz Bjelovara (ti su se radovi uglavnom odnosili na pregradne zidove, te na proširenje kotlovnice). Radovi na rekonstrukciji odvijali su se zaista udarničkim tempom, a entuzijazam kod radnika bio jen eiscrpan. Veselili smo se svakom uspjehu. Radovi su stoga završeni u rekordnom roku — već koncem rujna 1947. godine. Svečano otvorenje novog dijela tvornice upriličeno je 1. listopada 1947. godine, a bili su prisutni mnogi gosti. Govorio je i izaslanik Ministarstva industrije Vlade NRH. Potkraj 1947. godine započeli smo i s pripremanama zap reradu povrća, a nešto kasnije i senfa«.

Dokument o postavljenju Juraja Mucka za direktora »Podravke« 1947. godine

»Bilo je to jedno zaista drugarsko i revolucionarno vrijeme« — sjeća se Grga Nekić. »Živjeli smo za poduzeće, svakodnevno prebacivali norme, eumorno radili na dobrovoljnim radnim akcijama. Tko bi se danas sjetio svih tih udarnika, značaka, točkica... Osobito veliko veselje nastalo je prigodom izvršenja godišnjih planova, slavili su se udarnički Prvi majevi, a sjećam se da smo ljubili vakuum kotlove kada su proradili...«

Godine 1947. vrijednost osnovnih sredstava »Podravke« iznosila je 2171772 dinara, obrtnih sredstava 6575300, te prelaznih stavki

15947 ili ukupno 8763019 dinara. Zahvaljujući rekonstrukciji, entuzijazmu zaposlenih, kao i rodnoj godini, 1948. su »Podravkaši« ostvarili izuzetno vrijedne rezultate poslovanja. Koncem spomenute godine broj zaposlenih prešao je čak 400 radnika, proizvedeno je rekordnih preko 4000 tona proizvoda, te ostvaren ukupni prihod od 223 milijuna tadašnjih starih dinara. Bili su to zaista izuzetni rezultati, pa je i Juraj Mucko 31. prosinca 1948. dobio od Glavne direkcije prehrambene industrije NRH nagradu od 5000 dinara za »posebno zalaganje u izvršenju pla-

Kolektiv »Podravke« 1947. godine

na«. Predsjednik Vlade NRH dr Vladimir Bakarić potpisao je 14. srpnja i dokument o saobražavanju poduzeća s Osnovnim zakonom o državnim privrednim poduzećima. Iz tog dokumenta doznajemo da se »Podravka« tada registrirala za obavljanje slijedećih poslova: prerada voća i povrća, izrada marmelade, džemova, kompota, pulpiranje voća, izrada srži voća, konzerviranje i ukiseljavanje povrća.

IV.

Pokušat ćemo sada navesti osnovne podatke o proizvodnom asortimanu, kao i o obujmu proizvodnje, financijskim pokazateljima i investicijama u »Podravki« od 1947. do 1950. godine.

Godina	Ukupni prihod	Troškovi poslovanja	Dobitak gubitak	Investicije	Proizvodnja (tone)	Broj zaposlenih
1946.	—	—	—	—	450	60
1947.	95993	64755	5727	13537	1753	157
1948.	223907	155930	5175	6679	4186	423
1949.	128609	84785	— 1009	3568	3421	346
1950.	155697	111565	—10990	4115	3383	252

Osnovni pokazatelji o proizvodnji i poslovanju »Podravke« od 1946. do 1950. godine

U 1946. godini uglavnom su se proizvodile četiri vrste proizvoda: marmelada, džemovi, kompoti i ukiseljeno povrće. Bilo je povremeno »izleta« i u druge oblike proizvodnje, ali je obujam bio minimalan. Od novosti u proizvodnom programu 1948. god. navodimo voćne rakije i koncentrat rajčice, te senf, a 1949. godine konfiture. U 1950. god. zadržan je kompletni prijašnji asortiman, a dodani su još i žele, voćni sokovi i pekmez. Kao što vidimo, proizvodni program nije bio odviše širok, ali se ipak nastojalo da se svake godine uvede nešto novo. Prvi primitivni laboratorij počeo je raditi 1948. god. pa su se tu obavljali i prvi pokusi za nove proizvode. Nabava sirovina vršena je uglavnom u kopri- vničkoj okolini, zatim u susjednim kotarevi- ma, ali također i širom naše zemlje (Hrvat- skom zagorju, Sloveniji, Lici, Bosni, Dalma- ciji, Slavoniji, Baranji, Srbiji i čak Makedo- niji). Primjerice, god. 1948. otkupljeno je 263 tone povrća, te 5165 tona voća i šumskih plodina. God. 1949. otkupljeno je 309 tona povrća i 3591 tona voća i šumskih plodina, a 1950. god. 392 tona povrća i 3240 tona voća i šumskih plodina.

Ostali pokazatelji poslovanja od 1947. do 1950. god. dosta su varirali, što govori o jed- nom posebno teškom poslovnom razdoblju. To i nije čudno jer to su godine poslijerat- ne obnove, neračišćenih odnosa na domaćem i vanjskom tržištu, godine bez uvoza, restrik- cije kredita, slabe opskrbe osnovnim sirovi- nama (velik problem je bio, npr. dobava še- čera i sličnih neophodnih ulaznih materija- la), itd. Očito najuspješnija godina u tom raz- doblju bila je 1948., dok je 1949. i 1950. ost- varen i poslovni gubitak. Investicije su bile zaista minimalne (vidi priloženu tabelu). S tim u vezi uvelike je varirao i broj zaposle- nih (od 157 do 423!).

Godine 1950. i u »Podravki« je uvedeno samoupravljanje, polagano slabi centralisti- čko upravljanje, pa idućih godina kolektiv- kreće novim putovima svojeg razvoja.

V.

Izvori i literatura: 1. Završni računi »Pod- ravke« od 1947. do 1950. godine; 2. Referat s otvorenja novih pogona »Podravke« 1954. godine, arhiva Juraja Mucka; 3. Elaborat o razvoju »Podravke« iz 1953. godine; 4. Doku- menti Marijana Wolfa; 5. Dokumentacija Hi- storijskog arhiva Varaždin; 6. Arhiva »Pod- ravke« iz tog razdoblja; 7. Izjave Marije Knez, Ladislava Vrabeca, Juraja Mucka, Ma- te Šituma, Mirka Vlastelića, Grge Nekića i

Marijana Wolfa; 8. Grga Nekić: Tako je bilo u početku!, list »Podravka«, 1. prosinca 1966.; 9. Ivo Gjerek: Kako se stvarala »Podravka«, list »Podravka«, 1. studenog 1966.; 10. Ivo

Gjerek — Dragutin Feletar: Prve »Podravkine« godine, list »Podravka«, brojevi od 1., 8., 15. i 22. lipnja 1977.; 11. Dragutin Feletar: Podravina, monografija, Koprivnica 1973.

Sindikalno rukovodstvo »Podravke« 1948/49. godine (dolje)

Radna akcija na uređenju starih pogona tvornice ulja u Koprivnici 1947. godine (iduće stranice)

